

Vzdělání jako faktor ekonomického růstu

příspěvek na konferenci
VII. Krušovické rozhovory
28. duben 2005

Jiří Schwarz

prezident Liberálního institutu
a děkan Fakulty národohospodářské VŠE

Principy řízení školství v moderním státě aneb proč trh, kam trh a jak trh?

1. Vzdělání jako ekonomický statek

Vzdělání má hodnotu $\Rightarrow$ vzdělání je ekonomický statek

Je vzdělání veřejným statkem?

- Platí princip nevylučitelnosti ze vzdělávání?
- Platí princip nerivality ve vzdělávání?

Odpověď: Základní vzdělání je veřejným statkem.

X

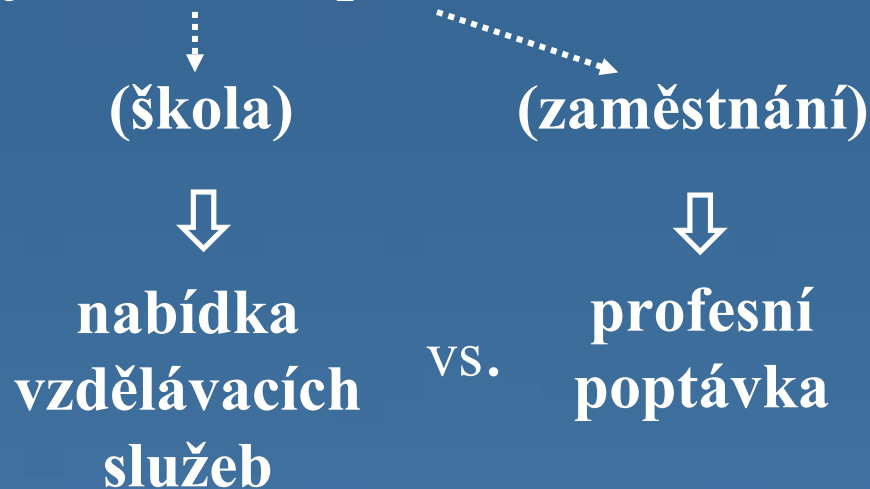
Vysokoškolské vzdělání je soukromým statkem.

2. Současný stav vzdělávacího systému:

- a) Nedisponuje systematickými informacemi o potřebách zaměstnavatelů, proto nemůže adekvátně reagovat.
- b) Vytváří sociální bariéry:
  - vysoké dodatečné náklady – studijní pomůcky, živobytí, bydlení, cestovní náklady aj.
  - obětovaná příležitost (tj. ušlý výdělek).
- c) Omezená volba způsobená relativně nízkou prostupností škol.
- d) Soukromé vysoké školy nejsou konkurencí odpovídajícím veřejným vysokým školám, představují jen tzv. second best rozhodnutí pro poznání - či tituluchtivé „bohaté“ studenty.

3. Non scholae, sed vitae discimus

Propojení teorie s praxí

TRH (zajišťuje soulad mezi nabídkou a poptávkou prostřednictvím ceny)

Trh ve školství: koordinátor a alokátor omezených zdrojů

Cena ve školství:

- poskytuje informaci o vzácnosti statku (vzdělávání)
- slouží jako motivační faktor (jak pro učitele, tak i pro studenty)

„Jsou-li učitelé odkázáni na dobrovolné příspěvky, je jejich svědomitost větší.“

(Bohatství národů, s. 698, Liberální institut, 2001).

4. Reformní návrh

**Příspěvek na vzdělání (školné)
není nutné zavádět na všechny vzdělávací stupně.**

Základní školy – NE

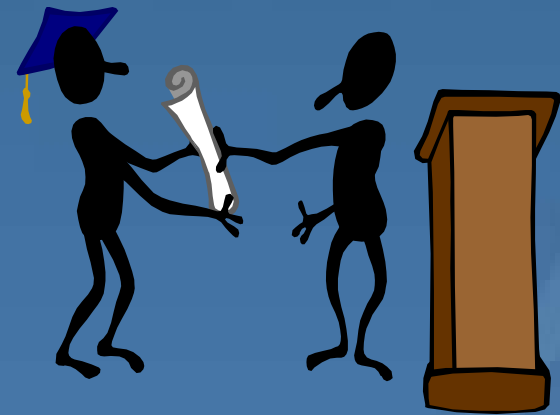
Střední školy – NE

Bakalářské studium – NE

Magisterské studium – ANO

PROČ?

**Magisterské studium – nevyhnutelná oblast styku školy
s praxí**

Systematické informační spojení školy s praxí:

Nástroj: TRH – určuje kapacitu a strukturu magisterského studia (prostřednictvím bank či zvláštních vzdělávacích fondů).

Doplňková role: STÁT (adresnou dotací na uhrazení konkrétního školného).

Reforma bude působit shora dolů – konkurence o atraktivní magisterské vzdělávací programy

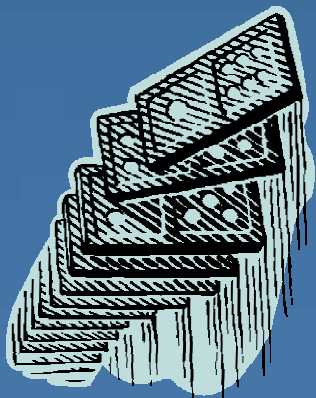
rozdělení bakalářských programů dle jejich kvality (měřena úspěšností studentů v přijetí do magisterských programů)

rozdělení středních škol dle kvality

rozdělení základních škol dle kvality

5. Sociální efekty reformy

- a) Finanční úspora z dodatečných investic do magisterského studia zvýší množství finančních prostředků v ostatních stupních vzdělávacího systému.
- b) Snížení nezaměstnanosti absolventů vysokých i středních škol (díky většímu propojení celé vzdělávací soustavy s praxí).
- c) Větší možnost volby pro studenty – reforma povede k větší strukturaci studia v souladu s Boloňskou deklarací členských zemí EU.
- d) Reformovaný systém zohledňuje více znalosti, dovednosti a schopnosti a méně finanční možnosti studentů než dosavadní systém socialistického školství.
- e) Soukromé vysoké školy se stanou skutečnou konkurencí veřejných vysokých škol, což zvýší kvalitu univerzitního školství a hodnotu lidského kapitálu jeho absolventů.

www.libinst.cz

